

J. E. Gummerus

om nogle

Lom-artede Fugle, (Colymbis.)

Her til Lands seer man adskillige Lom-
artede Fugle (a); hvoraf jeg besidder
nogle udstoppede, som jeg agter at beskrive:
Og jeg staaer i de Tanker, at saadant vil
ikke mishage dem, som ere Elskere af den
naturlige Historie; allerhelst, da jeg merker,
at adskillige, end og af de største Naturkyn-
dige, ere begierlige efter at lære at kiende
disse Fugle nøiere.

Det meest bekiendte Slags af saadanne
ere Lomerne (b). Disse ere saa bekiendte,
og een og anden af dem saa ofte beskrevne, at
jeg ikke agter det fornødent, at give nogen
vidtloftig Beskrivelse om dem i Almindelig-
hed. Man veed, de ere temmelig store Søe-
Fugle, af Størrelse næsten som en Gaas;
dog ellers der fra meget forskiellige; thi de
har et langt spids Næb, uden Tænder (c);
en

(a) *Linn. Syft. nat. gen. 68. p. 135. edit. 10.*

(b) *Colymbi arctici. Linn. l. c. gen. 68. n. 1.*

(c) *Rostrum rectum, subulatum, acuminatum, edentulum.*

en efter Proportion langagtigere Krop end Giæssene; nogle ganske korte Fiere i Stier-
ten, og Fødderne (a) staae langt bag til (b)
ved Enden af Kroppen, saa at de kan ikke
ordentlig gaae, og har derudi ikke bedre
Skiøbne end Alkene (c), Garfuglene (d),
Lundene (e) eller de saa kaldede Nørste Pas-
pegoier (f), Lomvierne eller Storfugle-
ne (g); v. s. v.

Jeg har havt en Lomvier eller Langvier
levende; og har ofte bemærket, at han, naar
han, uden at flyve, vilde af Sted, da en-
ten ved Hielp af Næbbet, som han satte i
Jorden, saaledes som vores berømte Worm
udtryffeligt mælder om Lomerne, løftede
Krop.

- (a) *Pedes palmati* indyvisi.
 (b) *Pone æquilibrium*.
 (c) *Alcæ tordæ*. *Lin.* l. c. gen. 63. n. 1. p. 130.
 (d) *Anseres magellanicæ*. *Lin.* l. c. n. 2. *alcæ*
impennis. See og *Museum Regium*, part. 1.
 sect. 2. de avib. og Tab. 1. n. 1. udi Herr Af-
 sessor *Laurentzens* Dplag; *museum Wormia-*
num, p. 300. 301. *Lucas Jac. Debes* Fær-
 ves Beskrivelse, S. 133.
 (e) *Alcæ arctica*. *Lin.* l. c. n. 3.
 (f) Dette Navn har jeg læst i en Bog, at være
 bleven tillagt Lomerne; hvorudi man nok har
 forvirret Lomerne med Lundene.
 (g) *Lomvix*. *Lin.* l. c. n. 4.

Kroppen noget op og stød sig frem, eller og at han reisede Kroppen lige op i Beiret og fastede sig frem ad paa Næbbet, eller, som jeg meest saae, paa Brystet. Skulde deslige Fugle anderledes, ved Hielp af deres Fodder gaae, saa maatte de reise Kroppen lige op i Beiret, og, ligesom jeg har seet paa unge Størke (a), der endnu ikke har faaet Kraft og Styrke nok i deres lange smalle Fodder, gaae paa Knæerne eller Haserne: saaledes som Garkuglen er afbildet i Museo Regio, nemlig det nyeste, eller Herr Assessor Laurentzens Oplag; saavel som i Museo Wormiano.

Lomerne har 3. Fremtæer paa hver Fod, som fornedelst en Svømmehud hænge sammen; og desuden en liden bevægelig Dagtaae, som ogsaa er forsynet med sin liden Svømmehud. Udi det 6te Stykke, første Deel af Neue Gesellschaftliche Erzählungen, som komme ud i Leipzig hos A. H. Holle, med Herr Professor Titius hans Fortæle, beskrives en Lom under den Opskrift: von der Halbente, welche Lomme genannt wird. Derudi tillegges denne Fugl, foruden de 3. anførte Fremtæer og den ommeldte Dagtaae endnu en Art af

Over.

(a) Linn. l. gen. 76. n. 7. p. 142.

Overtaae (a), som oven til, paa den innere Side, skal være forsynet med en bevægelig liden Taae, og sfiult med en Hud, hvilken skal fortil blive smalere, indtil den løber ind i Spidsen af Bagtaaen. Men saadant har jeg aldrig fundet bemerke paa de Lomer, jeg har havt i Hænderne, og er nok ikke til; Jeg er derfor af de Tanker, at man har anset den liden Svømmehud eller Lap, som hænger imellem Benet og Bagtaaen, eller et Stykke deraf, for den formeente Overtaae.

Om Lomen har sit Nærv paa Fjeldene tæt ved de ferske Bænde, hvor den lægger tvende Æg, ikke aldeles saa store, som Gaase-Æg. De ere ogsaa mere langagtige og smalere hens imod Spidsen, end hines, og alle de, som mig ere tilsendte under dette Navn, har en Søegrøn Farve med smaae sortebrune Stræger hist og her; hvoraf nogle ere paa tværs og andre langs ned efter; nogle lige, men de fleste krumme og krogede; nogle brede og andre smale; undertiden tæt sammen, men undertiden langt fra hinanden adspredde.

Men dette maa være nok meldet om Lomene i Almindelighed; thi jeg har nu fornemmelig til Niemerke, at handle om den For-

(a) Eine Art. Flog oder Ober-Zähe.

Skjel, der findes imellem disse Fugle. Næmlig: nogle Lomer ere glandsende sorte, med hvide firkantede Flekker paa Ryggen, og smaa hvide Tipper oven paa Vingerne. De ere aske- og muse-graa paa Hovedet og langs ned efter Halsens Overdeel; sorte paa Fødderne, Næbbet, neden under Dine, deslige fra Næbbets Underdeel af, langs ned efter Struben og et temmeligt Stykke af Halsen (a); hvilken sorte Farve indtager her ogsaa et temmeligt Rum i Bredden, og er glandsende, og giver et Skin af Violet og Purpurfarve fra sig. Paa begge Sider af denne sortglandsende Farve sees langs ned efter Siderne paa Halsen lange bunte sorte og hvide Striber, hvilke noget længere ned efter indtage et bredere og større Rum og rekke frem imod Brystet, og under Struben sees ligesom et hvidt Perle- eller Halsebaand, som bestaaer i nogle smaa langagtige hvide Striber paa den mørkglandsende Grund. Ellers er Fuglen neden under Kroppen hvid. Denne meget smukke sorte og hvidspragtede Lom med Halsebaandet paa finder man ikke alene beskrevet, men og meget vel afbildet først i Museo Wormiano (b) og siden i Museo Regio (c). Linnæus beskriver

(a) Jugulum.

(b) Pag. 304. 305. Tab. Qq.

(c) Part. I. sect. II. n. 2. & tab. I. n. 2. edit. I. aur.

friver den og i hans Fauna Svecica (a), og en meget udførlig Beskrivelse om samme findes man udi Neue Gesellschaftl. Erzählungen (b). Det er kommen mig meget mærkeligt for, at man paa mange Steder her i Stiftet kalder denne Lom Hymber, ret ligesom den skulde høre til et eget og besynderligt Slags af disse Fugle, og være adskilt fra de andre Lomer. Saa meget er vist, at dens meget smukke Farve adskiller den fra de andre, og af den Aarsag mener jeg, at det skeer, at mange her til Lands give den det Navn Hymber, eller, som Zislænderne kalder det Hymbryne, hvilket, som man kan see af Olai Wormii Museo, betyder saa meget som en Zimmelfk Brynie (c).

Alf disse Lomers meget smukke Skind er det bekiendt, at man gjør Huer, i det at man skæer ud af Skindet det sorte glandsende Stykke, som sidder under Struben og Hal-

(a) Gen. 121. p. 44. nemlig den første, han der beskriver.

(b) L. c. p. 81. sqq.

(c) Lorica cælestis. See Hr. Pro, Cansler Pontoppidans N. N. H. II. Deel 132. S.

Halsen (a), tillige med Striberne paa Siderne deraf og det sribede Stykke, som sidder der neden for med den hvide Kloft i; hvilke Stykker man skær saaledes til og sner langs efter sammen, at de gjør en rund Pol ud, som man setter en Duff oven i af hvidt Silke eller sribede Fiere. Af fem saadanne Halse = Stykker faaer man en meget zierlig Huen, der seer ud som Fløiel og Silke, hvorudi de smaa langagtige hvide Striber paa den glandsende sorte Grund, hvilke jeg har kaldet Halse = Baandet, sidde rundt omkring oven i Pollen. Paa begge Siderne af Sommerne langs need efter Huen seer man de sorte og hvide Striber, som hænge ved og sidde paa Siderne af de sorte Halse = Stykker; og den nederste Bræm rundt omkring Huen, som er et knapt halvt Qvarteer hoi, bestaaer i de sorte og hvide sribede Stykker, som sidde neden for bemelte Halse = Stykke og hænge fast derved; hvoraf et hvert særdeles Stykke, som hører til Bræmen, har et Kloft oven i sig, eller ligner paa samme Sted et Hierte, og er der fra lige need efter hvid, dog saaledes, at det hvide bliver alt bredere og bredere, hvilket lettelig begribes af Farsvens

(a) Som *Linnaeus* in *Fauna Svec.* & *quidem* in *descript. generis* 121. p. 44. kalder *maculam scutiformem nigro - purpurascentem* (a gula ad sternum usque).

vens naturlige Bessaffenhed paa Lomen selv. Man har ogsaa et andet Slags Huer, gjorde af disse Hymbrens eller smukke Lomers Skind, da man beholder det hele Skind med Næb og Stiært, og laver det, formedelst en anden Skindpol, man slyer fast midt derudi, saaledes til, at man kan sette den hele Fugles Hams paa Hovedet need over Drene; da Halsen, og Næbbet staaer for til: hvilket Slags Huer Finnerne undertiden betiene sig af. Jeg besidder selv To af disse Hymbrer udstoppede, og som endnu ere i meget god Stand. Jeg har seet og noie betragtet en heel Hoben deraf, som jeg har foresundet hos Præsterne og andre paa mine Visitats-Reiser, og desuden besidder jeg de ommeldte Huer af begge Slags, hvorpaa man ogsaa kan see Farvens Bessaffenhed paa Halses Stykkerne (a). Men alle disse Hymbrer ere af een Farve ogsaa under Struben og Halsen, hvor de alle ere glansende sorte, og har jeg heller ikke ellers fundet bemerke nogen synderlig Forskiel, uden at nogle ere lidet større end de andre, og at Halses-Baandet bestaaer paa den eene af de To, jeg selv har, af ellev (b), men paa den anden, af femten

Q 2

hvide

(a) Maculae scutiformes.

(b) Conf. N. G. Erzehl. l. c. p. 84. circa fin. hvortil der heder. „Wo der Hirschhädel aufhört,

hvide Striber. Hvad Halse / Stykkerne angaaer paa de første ommeldte Huer, saa ere disse oven til smalere og nogle Striber skaarne af, hvorover de her ikke noie kan tælles. See Tab. 2. Fig. 1.

Der ere andre Lomer, som ligne de forrige saa kaldede Hymbrer fuldkommen i Skabning; men ere lidet mindre; og har heller ikke saa stærkt og tykt Næb ved Nodden (basin) som hine. Der ere sorte-brune eller sorte-graa oven paa Ryggen, Vingerne og Stierten, aske- og muse-graa ikke alene oven paa Hovedet, men endog langs need efter Siderne af Halsen paa det Sted, hvor Hymbern er sort og hvid-spraglet eller stribet: Og fra Nakkens af og lidet oven for, langs need efter Midten af Halsen, hvor Hymbern er ganske muse-graa, har disse Lomer brunagtige og hvide Striber. De smaa Fiere ved Næbbet sortne ikke paa disse, som paa Hymberen. De ere heller ikke sorte under Struben men muse-graa indtil et Stykke neden for, hvor de begynde at blive brun-røde, hvilken Farve gaaer langs need efter Halsens Underdeel og kan være et halvt Dvarteer

„ und die Halsgelenke angehen, da ist der Hals
 „ voller Zierath, von eilk weissen Streifen,
 „ die drei Achtheil Zolles lang, aber etwann
 „ nur ein halb Achtheil breit sind „

Qvarteer af en Siellansf Allen og en sexten Deel lang, og et Par Tommer breed. Neden for dette bruun-røde Skiold, om jeg saa maa kalde det, ere der en Tomme og noget derover bruunagtige og hvide Striber, af hvilke der ere endnu flere paa Siderne af Brystet, saavel som og nogle langs ved Siderne af Kroppen, hvorefter Underkroppens hvide Farve begynder: Og altsaa mangler disse, foruden andre Zirater, det smukke Halse-Smykke eller Baand, som Hymbren har, og ere paa det Sted ganske aske-graa; thi det bruun-røde Skiold begynder lidet neden for. See Tab. 2. Fig. 2.

Hr. Archiater og Ridder Linnæus har bemærket ogsaa disse Lomer i hans Fauna Svecica (a) og det er just disse samme, saasom de, der sædvanligst her til Lands kaldes Lomer, hvilke Hr. Procansler Pontoppidan har beskrevet i hans Norges Naturl. Historie (b). Erværdige Vidner har forsikret mig, at de ofte har seet disse sorte-brune Lomer med det brun-røde Skiold for

D 3

paa

(a) Descr. Gen. 121. varietas alia nobis viva, cui caput & latera colli cinerea; tergum colli albis nigrisque lineolis; dorsum fuscum absque punctis albis. Pectus antice cinereo alboque macularum.

(b) Pag. 136. II. Deel.

paa Halsen (a) i temmelig Mængde end og i Leege-Tiden, uden at have seet nogen Hymber deriblant. Ja, man haver villet berette mig, at man ofte har seet Tvende af disse sorte-brune sammen baade tæt ved Redet, faa og legende med hinanden, hvoraf man flutter, at Han og Hun af disse Lomer ere hinanden lige i det mindste i Henseende til den sorte-brune Farve paa Ryggen, de graa Hoveder og Striberne bag paa Hovedet og Halsen; og der ere ganske faa, som ville troe, at Hymberen var Han og een af de sidste beskrevne sorte-brune Lomer var Hun, eller tvertimod, men de fleste mene, at hver af dem horer hen til sit eget Slags, eller at de ere tvende adskilte Arter af Lomen.

Foruden disse er der endnu et Slags, som har stor Lighed med Lomerne, hvilket man her til Lands kalder Immer eller Imber, hvorom jeg har meldet i den Afhandling om Hav-Hesten; Jeg mener, det skulde ikke være forgieves, at beskrive denne noie og udførlig, siden jeg har merket, at mange endog af de største Naturkyndige ikke rettelig kiende den samme. Den har et haardt og i Enden temmelig spidsigt Næb (b), som er næsten

(a) Colymbi collo rufo.

(b) Rostrum subulatum & acuminatum.

næsten fire af vore Siellandske Sommer (a), men fra den yderste Spidse til Mundvigen eller Enden af dets Nabning fire og en halv Tomme og derover, langt. Dets Overdeel (b) reflekter en halv Tomme frem over Underdelen (c). Denne Underdeel begynder henimod Spidsen at bøie sig mærkelig op ad, og det meget mærkeligere end paa de tilforn beskrevne Lomer; men paa Overdeelen af Næbbet mærker man just ingen synderlig Krumning (d). Det er noget fladt paa Siderne (e), dog mest i Henseende til Underdeelen og er hen ved Hovedet eller sin Rod een og en halv Tomme høit. Underdeelen, hvorudi der ligger en lang og spids Tunge, er hullere end Overdeelen, formedelst den tykke herudi liggende Gane; og ligner snart en lang smal Baad, som er flad neden under. Den har vel ingen Tænder (f), men derimod er baade Overdeelen og Underdeelen af Næbbet skarpt. Næse-Hullerne begynde der, hvor de ganske smaa Fiere paa Siderne af Næb-

D. 4

bets

(a) Hvoraf der gaar 24. paa een Ales.

(b) Mandibula superior.

(c) Mandibula inferior.

(d) Rostrum rectum.

(e) Ad latera compressum.

(f) Rostrum edentulum est.

bets Overdeel ved Hovedet ende sig, og gaae en halv Tomme op efter imod Næbbets Spidse. Dinene staae næsten lige over Mundvigen, hvorfra til Diet er ikke fuldt tre Fierdendeel Tomme, men til Næbbets yderste Spidse næsten to og en halv Tomme. Næbbet og Hovedet, som er fortil meget plat, kan være omtrent lige lange. Halsen er over ni Tommer, men Giennemsnittet (a) i Henseende til Tykkelsen og Rundingen to og en Fierdendeel Tomme; Underkroppen fra Brystet af, som staaer noget frem, den lille Stierte, som i Henseende til sine tolv længste Fiere i det Høieste holder to og en halv Tomme, uberegnet, over tre Qvarteer eller atten Tommer lang, og Giennemsnittet i Henseende til Kroppens Tykkelse i Midten, hvor den er tykket, udgjør Elve Tommer. Men fra Næbbets yderste Spidse til Enden af Stier-ten er Een og en halv Alen. I Forhold imod Suglens store og tunge Krop, har den just ikke meget store og lange Binger; thi, naar de udspiles paa det stærkeste, er der dog fra den længste Slag-Fiers yderste Spidse i den eene Bing, til samme i den anden, ikke mere end een og en halv Alen, og en Sertendeel eller og een og en halv Tomme. Der ere fiorten Slagfiere i hver Binges yderste Leed, hvoraf

(a) Diameter.

hvoraf de Ti yderste blive alt kortere og kortere. At den ellers kan brav flyve, naar den eengang er kommen i Flugten, bør man aldeles ikke tvile paa; og mange Folkes Erfarenhed stadfæster saadant. Skinbenet, som med Knæets Leed alene kan sees uden for Kroppen, er mangfoldig fladt paa Siderne, saa at dets Tykkelse med Huden, som rigtig ligner et Fiske-Skind med Skiel paa, og især et Carusse-Skind, er ifkun een Fierdendeelomme. Men det er eenomme breedt og fra Ledet til Fodbladet treommer langt. Fra Fodbladets Leed til Enden af den mellemste Taa og Klo, er femommer og Fodbladets Bredde er fireommer. Den har tre Fremtæer, som formedelst en Svømme-Huud, der end og gaaer ind under Kloerne, hænge sammen, hvoraf den yderste har fire, den mellemste Tre og den inderste To Leed, ligesom det er paa Lomen; thi det er aabenbar urigtigt, hvad der siges i N. G. Erzehlungen (a) om Lomen, at den uden Forskiel skal have fire Leed paa Fremtæerne. Foruden disse Fremtæer har Imbern, ligesom Lomen, en liden Bagtaa, ganske tæt oven for Fodblad-Leddet, som ogsaa er forsynet med sin liden Svømme-Huud

(a) L. c. p. 86. hvor det heder: Die Zähne haben vier Glieder oder Gelenke.

og Klo. Kloerne ere noget platte (a), og Fodderne staae ganske bag ved Enden af Kroppen (b).

Den har meget tykke Fiere, som Søes Fuglene pleie at have, allerhelst de, som ere vante til at opholde sig her saa langt i Norden. Dog er dens Fiere langt fra ikke saa fine og myge som Lomens. Dens Farve er hvid paa hele Kroppens og Halsens Underdeel fra de smaa Fiere af, som ere paa Siderne af Næbbets Underdeel, og gaaer henimod to Tommer ind under samme, lige til Enden af Kroppen, og altsaa mangler ham baade det sorte og røde Skiold (c), som de tilforn beskrevne Lomer har, og saaledes seer ganske vist sex Zimmerer eller Zimbrer ud, jeg har seet, og jeg har aldrig her til Lands hørt, at Zimbren, naar den skilles fra den sorte og hvide spraglede Lom, ellers Zymber kaldet, med det sorte Skiold under Halsen; at da, siger jeg, Zimbren skulde have anden end hvid Farve under Struben og paa Halsens Underdeel. Dog vil jeg slet ikke negte, at jo lettelig en Forandring i saadanne Ting kan finde Sted. Paa hele Kroppens Overdeel

der.

(a) Planiusculi.

(b) Altsaa pone æquilibrium.

(c) Macula scutiformis.

Derimod fra Hovedet af indtil Enden af Stierten, hvis længste Fiere ere hvide yderst i Enden, saavel som paa Fodderne og Næbbet, er den mørke-bruun, dog mørkest oven paa Ryggen og lystest oven paa Halsen; og hvor Overdeelens mørke Farve møder Underkroppens hvide Farve, fornemmelig oven for Ringerne henimod Brystet, ere der en Deel bruunagtige og hvide Striber.

At det er samme Fugl, som vores høitberømte Hr. Pro- Cankler Pontoppidan melder om i hans N. N. S. under de Navn: Imber, Imbrim, Ember, lærer baade hans Beskrivelse saa og det didhenhørende Kobberstykke, som findes ved den 104. Side. Det er merkeligt, at han iblant andet siger: at den fjerde Søndag i Advent har faaet det Navn Immer eller Ommer / Søndag af denne Fugl. Lucas Debes i Færøernes Beskrivelse, hvilken ogsaa af Hr. Procankler Pontoppidan anføres, siger (a), at den er større end en Gaas, har lang Hals og maa deligt langt Næb; er graa paa Ryggen med hvide Tærninger besprængt, desligeste paa Halsen graa, noget hvidagtig need imod Brystet, og har en hvid Ring om Halsen; hvoraf sees, at denne er noget forskiellig fra den, jeg har beskrevet. Dog, er Farven

(a) Pag. 127. sqq.

paa mange Fugle foranderlig, saa at det gjerne kan være een og samme Fugl, maaskee af et andet Kion. Jeg tør heller ikke falde paa de Tanker, at det er den Lom, jeg tilforn ofte har kaldet Humber, som Hr. Lucas Debes paa dette Sted melder om; thi dertil har jeg ikke Aarsag nok. Debes beretter ellers, at Zimberen, som han kalder Ombrismen, har to Hul under sine Binger, for medelst hvilke den skulde ruge sine Æg ud, hvilket mange i Nordland og Finmarken har ogsaa villet forsikre mig, da nogle saa har nægtet saadant. Men jeg har alt berørt denne Sag i den Afhandling om Havhesten, og vil kun føie til, at det er snart utroeligt, hvor ringe de Ting ofte ere, som give den gemene Mand Anledning til Fabler og Overtro. Da jeg vilde vide Grunden til den Fortællelse, jeg havde hørt om Havhestens svømmende Rede paa Havet, saa beraabte ingen Bonde og Fisker sig paa egen Erfarenhed, men paa almindelig Sagn og Traditioner, og det artigste var, at een vilde bevise det af en gammel Postil (a). Jeg har hørt det af et par gamle Finner i Finmarken, som

(a) Det er ellers merkeligt, at Linnæus saavel i Fauna Svecica, gen. 123. descr. p. 45. som i syst. nat. gen. 68. n. 3. p. 136. fortæller det samme om et slags Lom / artede Fugl, som han

som fra Barns Been vare vante til at gaae paa Skytterie, og havde saa god Kundskab om alle slags Fugle der i Landet, som den beste Jæger, at de selv mange gange har seet Imberen, ligesom Lomen, at ligge paa Æg ved de ferske Bande, og at have søgt hen til Redet igien, efterat Æggene vare borttagne: og dette har jeg ingen Aarsag at tvile paa.

Olaus Wormius (a) melder og om en saadan Fugl under det Navn: *Mergus maximus Farrensis* (Færdensis). Men 1.) er der intet Kobber-Stykke derved til Oplysning og 2.) er hans Beskrivelse ikke saa beskaffen, at man deraf med Sikkerhed kan slutte, at det er samme Imber, jeg nu handler om, som han mener; thi han fører først en lærd Islænders Tanker an om det Islandske Fuglens Navn: *Simbrerne*, taler siden noget lidet derom, og fører endelig *Clusii* Beskrivelse an; hvilket altsammen er utilstreffeligt at vise om det er den sorte og hvide Lom med Halsebaandet, det sorte Skiold og de hvide Flekker paa Ryggen og Tipper paa Bingerne, ellers her til Lands *Hymber* kaldet,

han kalder *Colymbus auritus*, og paa Svensk: *Siorna*, at den skal have et svømmende Rede.

(a) In Museo, p. 303.

Kaldet, eller og at det er den Imber, jeg har beskrevet, som han handler om. Havde Worm, som ellers er saa accurat i sine Beskrivelser, selv havt Imberen fuldstændig, saa havde han neppe beskrevet den meest med andres Ord; saa havde han vel og formodentlig ladet den stikke i Kobber, for at vise Suglens Forskiel fra den Lom, som han selv beskriver paa næstfølgende Side. Hr. Assessor Laurentzen har og Imberen i Museo Regio (a) tillige med et Kobberstykke dertil, som virkelig forestiller denne Sugl noget anderledes end de sædvanlige Lomer. Han beskriver den at have hvide Flekker paa Ryggen og oven paa Bingerne, hvilket vel kan saaledes findes i Henseende til Nogle; og kommer i det øvrige for det meste overeens med det jeg har sagt om Imberen. Ellers er det mærkeligt, at Laurentzen holder den, som Worm med Clusii Ord beskriver under det Navn: *Mergus maximus Færøensis*, som skal have et sort Halse-Baand, for Hannen, og den, han selv beskriver under samme Navn, som skal have hvid Strube og Hals, for Sunnen. Det var ellers artigt, om den sorte- og hvide-spraglede Lom med Halse-Baandet, og det sorte Skiold, ellers Hymber kaldet, var Hannen, og Imberen eller

Im

(a) Part. I. Sect. II. de Avibus. N. 22.

Immeren var Hunnen. Det skeer vel siels
 den, men er dog ikke uhørt, at Hunnen er
 større end Hannen, og det vilde da finde
 Sted, om mit Indfald skulde have Grund;
 thi den Beskrivelse, jeg har givet om Imbe-
 rens Størrelse, lærer det noksom, at Imbe-
 ren er meget større og tykkere end Hymberen.
 Dog maa Imberen endnu være større, end
 jeg har beskrevet den; thi den udstoppede
 Imber, jeg har udmaalet, har hængt over
 to Aar tørret og sølgelig tabt en Deel af sin
 naturlige Størrelse. Men det er kun et
 Indfald og intet videre, hvad jeg her har
 yttret om Imberens Mage, og en anden
 Kunde maa skee holde sig ligesaa berettiget til
 at parre disse Fugle anderledes. Den al-
 mindelige Mening er denne, at Hymberen
 har sin Mage, som var adskilt fra de stygge
 Lomer, som ere mørke-brune paa Ryggen og
 vingerne; at disse sidste ommelte igjen ud-
 gisre et særdeles Par, og at Imbererne var det
 Tredie Par; og jeg kan ikke negte, at jeg jo
 syntes, at de vare saaledes alle artig parrede,
 men man bør dog undersøge Sandheden;
 thi denne er det artigste.

Jeg har altsaa nu tydelig viist tre Ho-
 vedforandringer (eller Varieteter) af Lom-
 artede Fugle, hvilke alle Linnæus synes at
 regne til Lomerne. Der feiler nu med:

Vis-
 hed

hed at vise, hvorledes de bør parres, og hvorledes Han og Hun bør skilles fra hinanden i hvert Par. Maaskee denne Afhandling giver Anledning til at faae med Tiden mere Lys i denne Sag, og at bringe den til nogen Bisthed; hvorom jeg gjør mig got Haab for i Veien. Den store Linnæus siger i hans Syst. Nat. det nyeste Oplag om Lommerne: *Mas sub gula purpurascens; femina vero nigra.* Dette kommer jeg maaskee med Tiden bedre til at forstaae (a), naar jeg faaer Leilighed til at lade nogle Lommer skicere op, og de gode Brødre her i Stiftet ville tillige have den Godhed at rekke mig Haanden. Men saa meget veed jeg, at de Imbrer, jeg selv har seet, har alle været hvide paa Strubben og hele Halsens Underdeel. Hovedet med sit Næb og en Fod af den Imber, jeg selv besidder, har jeg ladet aftegne og stikke i

Kob-

- (a) Det skulde synes, at Linnæus her taler blot om de sorte og hvide spraglede Lommer, som vi her til Lands kalde Hymber. Men jeg kan ikke see andet, end at alle de Halse jeg har af det Slags Lommer, har en Farve under Strubben, som er sort med en violet og purpur-rød Skimt. Dog gjør dette alene mig ikke berettiget til at negte Linnæi Mening. Hvad de sorte-brune Lommer angaaer, som ere brun-røde paa Underdeelen af Halsen neden for Strubben, saa er det imod al Formodning, at han skulde holde disse for Hanner til Hymbrerne.

Robber, som man kan see Tab. III.
Fig. I., 2.

Jeg besidder et Par Stykker af et andet Slags, som Linnæus i hans Fauna Svecica regner til de Lom-artede Fugle (Colymbos) og kalder Lom-artede Fugle med Tre Tæer, som hænge formedelst en Svømmehud ganske sammen (a). Men i hans tiende eller rveste Oplæg af hans Syst. Nat. regner han denne Fugl til de alke-artede, og den ligner virkelig begge Slags temmelig. Hvad Næbbet angaaer, saa ligner den mest Lomerne; thi det er langt fra saa fladt paa Siderne og ophoven eller ophøiet som Alkens, Lundens, og Garfuglens, at jeg ikke skal melde om de Furer, som ere paa Siderne af Alkens, Lundens og Garfuglens Næb, som hos den ikke finder Sted. Den fornemste Forskiel jeg merker paa dennes og Lomens Næb, naar jeg ikke seer paa Størrelsen, bestaaer derudi, at Spidsen af dennes Næb begynder at krumme sig noget og gaaer noget lidet mere frem over Næbbets Underdeel, end paa Lomerne. Men en saadan Slags Krumning som der er paa Alk-

fers

(a) L. C. Gen. 124. Colymbi pedibus tridactylis palm. tis.

kernes, Lundenes og Garfuglenes Næb, er her ikke at tænke. Hvad Færnes Antal angaaer, saa ligner den i denne Henseende mest de Alke-artede Fugle, saasom den har ingen Bagtaae. Linnæus har nok ikke villet formere Fugle-Slægterne eller deres Genera mere, end skeet er. Ellers maaskee han havde ladet Teisten gaae ud baade af de Lom-artede og Alke-artede Fugles Familie. Ellers har denne Fugl røde Fodder og er i det øvrige sort allevegne, undtagen een over to Finger breed hvid Flek tværs over hver Vingepaa dens yttre Dække-Fiere, saa og undtagen de hvide Dække-Fiere, som endnu mere sees og indtager et større Rum paa Vingernes innere Side, hvilke hvide Fiere ikke sees uden, naar Fuglen flyver eller udbreder sine Binger. Den er noget større end en Due; næsten saa stor som en liden Høne. Fodderne staae ikke saa langt bag til, som paa Lomerne og Alkerne, saa at denne kan gaae, omendskiønt ravende (a). Dens Unger skal være graa. I Systemate Nat. kalder Linnæus den en Alke-artet Fugl ved Navn Grylle (b). Vi kalder den Teiste og under dette Navn findes den beskrevet

(a) See Mochringii Genera Av. Gen. 73. Uria (Columba Grönl.)

(b) Alca Grylle. L. C. Gen. 63. N. 5. 0. 0. 3

skreven i Hr. Pro: Cankler Pontoppidans
N. N. H. II. Deel. 163. S. Hvor man
finder adskillige artige Anmerkninger om
denne Sugl. Lucas Debes handler om
samme Feiste i Færøernes Beskrivelse 127.
S. og hos Frid. Marten finder man den i
ligemaade i hans Spitzberg. Reise: Beskri-
velse (a) under det Navn (Gronlandsk) Due,
tillige med et, dog meget maadeligt Robber-
stykke (b). Jeg har besørget en nye Tegning
paa Feisten, som kan sees Tab. IV.

Alf de Søefugle jeg kiender, er der in-
gen, som i Henseende til Farven har større
Lighed med Feisten end Sø: Orren eller
Sø: Orren, og den lille Peder Drikker,
eller, som Hollænderne kalde den, Rotges,
og jeg har merket, at det virkelig skeer un-
dertiden, at een og anden forvirrer Feisten
nu med den eene og nu med den anden af disse
To, hvoraf det og kommer, at nogle give
endogsaa Feisten Navn nu af Sø: Orren (c),
nu af Peder Drikker. Men Sø: Orren,
R 2 saar

(a) IV. Deel, 2. Cap. N. 2. Taube (Tauben-
Tauer) 56. 57. S. Efter Martens Tan-
ker burde den altsaa hede: *Plotus Columbarius*.

(b) Tab. L. b.

(c) Paa Svensk kaldes Feisten ogsaa iblant andet:
Sø: Orre; hvorom jeg ikke taler.

saasom Ordet her til Lands bruges, er en meget stor And, dobbelt saa stor som Zeisten, sort med en hvid langagtig Plet lige under Dinene, hvilken gaaer endda noget længere bort hen imod Drene, men er bredest under Dinene (a), har sort Svømmehud imellem Fremtæerne, men røde Been, røde Tæer og en rød Svømmehud ved Bagtaen: og den hvide Over-Flek, den har uden paa Bingerne, er meget smaler end paa Zeisten og bestaaer ikkun i de nederste Dække-Fieres hvide Farve, hvoraf man endda seer mindst, naar Bingerne ligge til Kroppen. Paa Bingernes innere Side er den graaagtig. Hannen (den jeg besidder) har et guult Næb med en sort Kuul (b) paa, ind ved Hovedet (c). Men Hunnens Næb, siger Linnæus (d) er sort, eller sorte-bruunt uden saadan Kuul ved Roden deraf. Han siger og, at Hunnen er ikke saa beeg-sort, som Hannen. Hannen har jeg ladet aftegne Tab. V. Ellers finder jeg og, andre at forbigaae, en Tegning af Søe-Orren i D.

Jon

(a) Hunnen har en lyse-graa Plet hen ved Drene. *Linn. it. Gotl. p. 271. Svärta, it. Faun. Sv. 106. descr.*

(b) Gibbus.

(c) Ad-Basin Roftri.

(d) It. Gotl. p. 271.

Jonstons naturlige Historie (a) under det Navn: En sorte & bruun Vild And (b). Linnæus har den, foruden i den anførte Reise-Beskrivelse og Fauna Svecica 106., ogsaa i Syst. Nat. Gen. 61. N. 5. under samme Navn: en sorte & bruun And (c). Hr. Pro-Cancler Pontoppidan har den og under det Navn Sav-Ørre. See hans N. N. S. II. Deel 1538.

Teisten er snart nok engang saa stor som den lille Peder Drikker eller Rotges, kaldes og Peder Dykker, da den idelig dukker under med sit Næb. Den er ellers meget forskiellig; thi denne sidste har et ganske lidet spidst, tykt, noget høit og krumt Næb, som begynder at krumme sig fra Roden (d) af (e). Over- og Underdeelen deraf passer accurat paa hinanden. De smaa Fiere gaae ind under Næbbets Underdeel lige til hen imod Enden deraf, hvor det begynder at bøie sig op ad. Næse-Borerne ere rundagtige, men

N 3

Tei-

(a) Ad C. III. p. m. 95.

(b) Anas fusca fera.

(c) Næmlig Anas fusca; men paa Svenssk kaldes den Svårta, som man kan see af Gotl. R. 215. 271. og F. Sv. L. C. Cen. 106. p. 38.

(d) Basi.

(e) Rostrum passerinum.

Teistens derimod ere langagtige. Den har en spids Tunge, ligesom Teisten. Hovedet er fladt oven paa, og er vel 3. Gange saa langt som Næbbet, da Teistens Næb er omendrent saa langt som dens Hoved. Fuglen har og en ganske kort og tyk Hals, da Teistens er temmelig lang. Kroppen er ellers ogsaa tyk og kort og Stierten overmaade kort. Den har ti Slag = Fiere, som blive alt mindre og mindre, og Bingerne, naar de ligge sammen, ere længere end Kroppen, hvilket neppe kan siges om Teistens Binger. Dens Svømme = Føder ere dannede som Teistens og sidde omendrent paa samme Sted af Kroppen, saa at den og kan gaae og vankle eller vagge (a). Farven paa den den jeg har, er oven paa Kroppen sort, undtagen en ganske smal hvid Over = Linie paa Bingerne, som kommer deraf, at de nederste Dække = Fiere, som sidde næst oven for og tæt ved Slag = Fierene, ere noget hvide i Enderne. Saa sees og bag ved Drene og hen imod Nakken den mørke = brunn eller sorte og graa blandede og smaa = spattede Farve, som er, neden for Scruben, paa Halsen og dens Sider, saavel som paa Brystet.

(a) Conf. *Moebringii* genera avium. p. 65. Gen. 69. *arctica* (Rotges it. Plautus Columbarius) def. og Martens Spidsb. R. IV. Deel, 2. Cap. N. 6. Rotges p. 62.

Struben og et breedt Stykke neden for Dinene ere hvide, hvilken hvide Farve er og for Resten paa hele Underkroppen. Vingernes innere og skjulte Side, naar de ligge sammen og Fierene ikke udbredes, har Isenfarve. Næbbet og Fodderne ere sorte. Vil man læse meer om denne artige liden Sø-Fugl, saa kan man læse Martens Afhandling derom i hans Spitzb. Reise-Beskrivelse, saa vel som den lærde Hr. Borgemeester Andersens Efterretninger om Zisl. Grøn. og Strat-Davids, hvilke begge jeg allerede tilforn i min Afhandling om Havhesten har ført an. De har den under det Navn: Kotges. Den Tegning, jeg har besørget, forestiller Fuglens naturlige Størrelse og kan sees Tab. VI. Skal Teisten hede Plotus Columbarius (Due = Dykkert) saa fik den hede: Plotus Columbarius major, extremo apice rostri incurvato; til Forskiel ifra den lille Peder Drifker, som jeg merker, at man ogsaa kalder Plotus eller Plautus Columbarius (a).

Der er en Søfugl, som skal have Lighed med Teisten og som nogle med Albin i hans Natural history of Birds holde for Sunnen af Teisterne; hvilken ogsaa af Albin

R 4

(a) See Moehringii genera av. 69.

bin og Edward kaldes Grønlandst Due,
 og om hvilken desuden Villugby og Rajus
 skal handle under det Navn: *Mergus melano-*
noleucus, *rostro acuto brevi* (a). Denne
 kalder Linnæus (b) Alle. Jeg slutter af
 den korte Beskrivelse som han giver derpaa i
 sit Syft. Nat. (c), thi de tilforn anførte
 Skribentere har jeg nu ikke ved Haanden;
 at denne Alle maa være den selvsamme lille
 Peder Drifker eller Rotges, jeg har mel-
 det om. At nogle Ukyndige har sagt, at
 Allen skulde være saa stor, som en Ravn
 (d), gjør vel intet til Sagen, allerhelst, da
 Linnæus ikke bifalder saadan Fortællelse
 (e). At Schottus i hans *Physica curiosa*
 (f) siger, at Allen raaber: Alle, Alle, og har
 deraf faaet sit Navn, da derimod Marten
 i hans Spitzb. Reise Beskrivelse beretter om
 den

(a) See Linn. Syft. Nat. gen. 63. n. 6. p. 131.

(b) L. c. hvor han beskriver den saaledes: *Alce*
rostro lævi conico, abdomine fasciæque alarum
alba.

(c) I Fauna Svec. findes den ikke som en forstaaelig
 Fugl fra Teisten, saavidt jeg har kundet
 merke.

(d) Saa som Linnæus fortæller i hans Olandste
 Reise. S. 66, 67.

(e) L. c. Pl. R.

(f) Lib. IX, c. XIX. p. 958.

den lille Peder Drikker eller Rotges, at den har faaet dette sidste Navn deraf, at den begynder af en høi Tone, som siden bliver lavere, at raabe: Rottet, tet, tet, tet; vil vel heller ikke gjøre meget til at igiendrive min Mening; 1.) har Schottus nok ikke Kiendt meget til denne Fugl: Alle; efter som han intet mere siger om ham end dette curiosum og mirabile: Der og der er en Fugl, som heder: Alle, Alle; thi han raaber: alle, alle. 2.) siger Hr. Borgemester Anderssen, at den Fugl: Rotges, piber, som en Rotte; og altsaa ligner den Lyd, Teistene, efter Martens Beretning, give fra sig, om hvilke det heder, at de pibe, som Due Unger. Og overalt veed man, hvor foranderlig den Naade er, hvorpaa man efterligner Fugles Skrig. Naar Lommen flyver høit og spaaer got Veir, saa udtrykker nogle hans Skrig, ved det Ord: Karlon; andre med de Ord: Tørker af, og andere igjen paa en anden Naade.

Er det saa, som jeg endnu ikke har Marsag at tvile paa, at den lille Peder Drikker (Rotges) og Allen er det samme, saa skionner vel enhver at Teisten og Allen var et urimeligt Par, allerhelst, da Teisten, som skal være Han, er nok engang saa stor og lang, som Allen, og de desyden i Hen-

seende til mange Stykker ere ulige i Skabning. Teisterne ere vel vanskelige at fydde, men sees dog ofte her ved Søkanter, og man veed at tale om Han og Hun, næsten fuldkommen lige at see til; om deres Rede i Klipperne af Steen- & Kosterne, om deres 2de hvide Æg, med sortagtige Spætter paa, som de hver Gang legge, store som smaa Høns- Æg, meget store for Teisten, men alt for store for den lille Rotges eller Alle, som er mindre end en Due, af hvilke Æg jeg i min Samling har 3, mig under dette Navn tilsendte fra adskillige Stæder, hvilke alle see ud, som man hist og her havde slaaet og sprettet Bleg paa dem, o. s. v. Men der ere faa her i Stiftet, der har seet Rotges eller Allen, og kiender den; saa at det ingen Rimelighed har, hvad Albin foregiver om Teistens og Allens Parrelse (a). Den Første, jeg saae Allen hos, var Hr. Sørenskriver Harder i Lofoden, en stor Elsker og Samler af Naturhistorier, som, foruden adskillige andre smukke Ting, jeg bliver ham forbunden for, foretøede mig Allen og Havhesten som de to rareste Fugle, han havde. Han berettede mig,

(a) Linnæi Ord ere l. c. disse. Præcedentis (s. alcæ grylle i. e. Teiste) feminam esse (s. alcæ alle) statuit *Albinus*, negant *Edwards* & *nostrates*.

mig, at Bønderne havde villet indbilde ham, at Allen havde sit Rede paa Bonden i Havet, og, saasom den havde mist sine Fødder, at det var en Fugl uden Fødder, just saasom man i de forrige Tider har troet om Paradiis / Fuglen, hvorover den endnu, for at skille den fra et mindre Slags, som kaldes Paradiis / Fuglens Konge, har beholdet det Navn af en Beenløs Paradiis / Fugl (a). Siden har jeg faaet en Alle af samme Bessaffenhed, uden Fødder, under det uægte Navn af Uværs / Fugl og endelig har Hr. Valnum, Missionarius ordin. i Nansen sendt mig een med een Fod, under det Navn: Lille Peder Drikker, hvilket Navn og andre, som mene at kiende Fuglen, tillegger den (b). Denne sidste, hvorfra de andre ikke vare merkkelig forskiellige, er det jeg har ladet aftegne.

Siden denne Afhandling var sendt bort, har jeg først havt Anledning til at giøre følgende Anmerkninger. 1.) Den 5te Mart. blev mig sendt en Teiste, som 14. Dage omtrent tilforn var skudt og endnu ikke var skaaren op. Denne er hvid paa Brystet og under Bugen, med endeel smaa graa Spetter hist og her, som mest sees langs need efter

(a) Linn. Syst. Nat. gen. 61. N. 1. Paradiisæa apoda.

(b) Conf. min Afhandling om Havhesten.

ter den venstre Side; Graa spættet neden
 under Halsen, men hvid under Hovedet;
 sorte graa oven paa Ryggen og Hovedet,
 med nogle hvidagtige Pletter paa Ralken,
 Siderne af Hovedet og oven for den venstre
 Vinge. Nogle saa hvide Pletter sees og
 paa den venstre Side af Ryggen og de ellers
 store hvide Pletter paa Teistens Vinger har
 her mørke Pletter. Velærværdige Hr.
 Provsten Broch fra Hitterøen, som saae
 den hos mig, berettede, at Teistens Unger
 blive hos os i Fiordene, første Vinter; og
 har i den Tid saadan broged Farve, som
 de siden misse (de store hvide Pletter paa
 Vingerne undtagen) naar Sommeren kom-
 mer. Hr. Professor Leem samt Hr. Arons
 Arctander i Offoden bekræfter det samme.
 De Gamle troe de ikke at blive seet hos os
 om Vinteren. Denne unge Teiste, jeg her
 melder om, er nok uden al Tvivl en Hun
 af slaget. 2.) Velbemeldte Hr. Provst,
 som er en stor Kiender af alle Slags Søe-
 Fugle, forsikrede mig og, at den lille Pe-
 der Driffers (Columbæ Grönlandicæ mi-
 noris) sædvanligste Ravn her i Stiftet var:
 Boefær af Borre eller en Bølge, efter
 som han i haardt Veir kastes fra en Bølge
 paa den anden og kan ikke lettelig komme til
 at sætte sig i Søen. Dette har bragt mig
 paa de Tanker, at denne Fugl er den selv-
 samme, som Hr. Procangler Pontoppidan
 i sin R. N. H. II. D. III. Cap. 6. 5. S. III. 112.
 har under det Ravn: Boefær. Den he-
 der og Hys Thomas, det er, Hys Thomas,
 thi den larmer og skriger stærkt naar han
 venter Uveir. Han kaldes og, som jeg na-
 mærker

mærker af adskillige, Trold: Fugl, siden hans Ankomst og Skrig ansees for en ond Spuadom, saavel som og Uveirs Fugl, men i en meget almindeligere Forstand end *Procellaria proprie talis, seniu Linnæi*; og paa den Maade kunde mange Søe: Fugle, kaldes Uveirs Fugle. 3.) Mig er ogsaa i disse Dage tilsendt tvende udstoppede, hinanden fuldkommen lige, Søefugle, under det Navn: Lomer. Disse har i alle Maader Immerens (*Colymbi Imber s. Colymbi Finmarchici maximi*) Farve, endog i Henseende til Ræb og Fodder. Dog er der paa disses Ryg endeel hvidagtige Pletter, hist og her, som ikke ere paa de Imbrer, jeg har seet. I Henseende til deres Svømme: Fodder, og disses Sæde (*pons æquilibrium*) i Henseende til Lærne, deres Antal og Bagtaæns Beskaffenhed og Sæde see de ud, som Lomen, Hymbern og Immeren. De har og Lomernes langagtige Skabning i Henseende til Kroppen; deres lange spidse Lunge og omtrent ligesaa mange Slag Fiære, som de. Men de ere meget mindre, end alle de Lomer, jeg har seet, og har et smalere og meget tyndere Ræb, end Lomen, med en ganske liden Krumming eller Bøielse i Spidsen paa Over: Riæven, hvilken Krumming er dog her endnu lidet mindre, end paa Leistens Ræb, men større end paa Lomernes og Imbernes, hvor den snart er umærkelig. Jeg skulde neppe troe, at disse *Colymbi fusci minores, rostro tenui griseo, in apice, parum incurvato, collo subrus albo & pedibus griseis*, skulde være Unger af

af Imberen, saasom Ræbbets Skikkelse synes at være formeget forskiellig, og i Storrelse see de ud imod Imberen, som Teisten imod Lomen, eller Borkarten imod Teisten, ja endnu mindre. Saa meget synes jeg ellers at være vis paa, at hverken disse eller Imberen ere blotte Varieteter, (i den Betydning Linnæus tager dette Ord udi) af de hidindtil af mig beskrevne Lomer, men væsentlig fra dem forskiellige; hvilket deres Skabning, deres Ræbbers og Fødders brunagtige Farve, saavel som Ræbbernes Skikkelse synes at bevise. 4.) Sæ: Orren (*anas fera fulca*) kaldes ogsaa her af Bønderne Sorte; hvilket Navn kommer overeens med de Svenskes: Svarta, dog er den gemene Mand ustadig i denne Benævnelse; thi jeg har og en fulsort And, en Han af Slaget, som jeg mærker at man kalder Sorte eller sort And (Svart And).

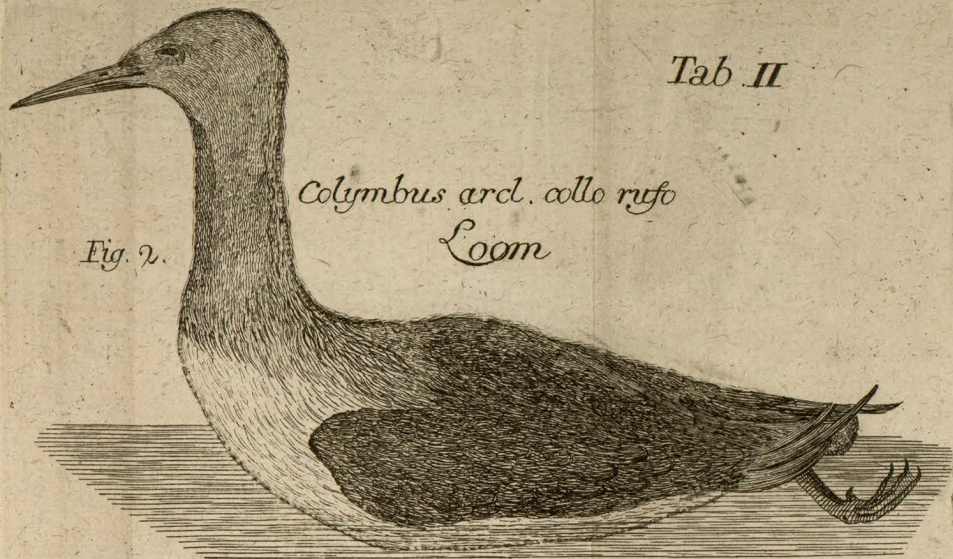

Fig. 2.

Colymbus arct. collo rufo
Loom

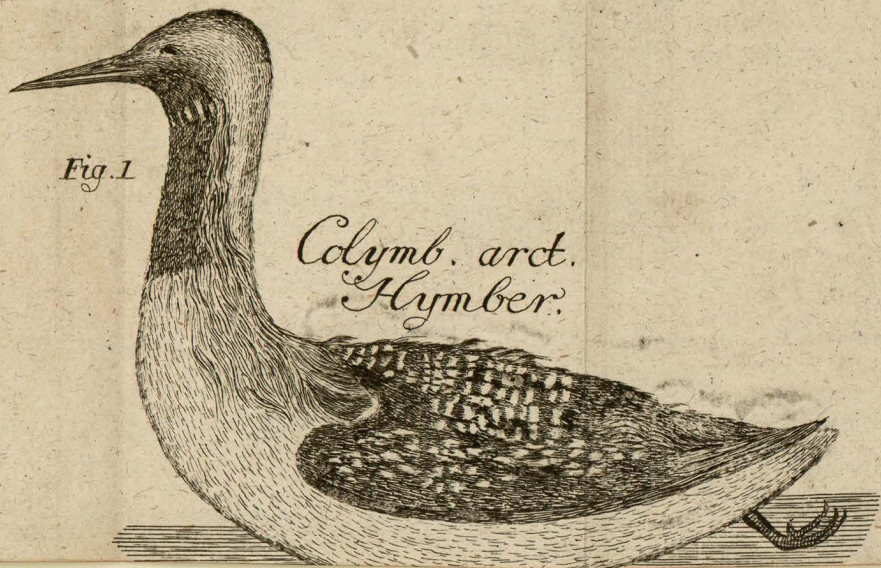

Fig. 1

Colymb. arct.
Humber.

Colymbus Amber, Immer.

Tab. III.

Fig. 1.

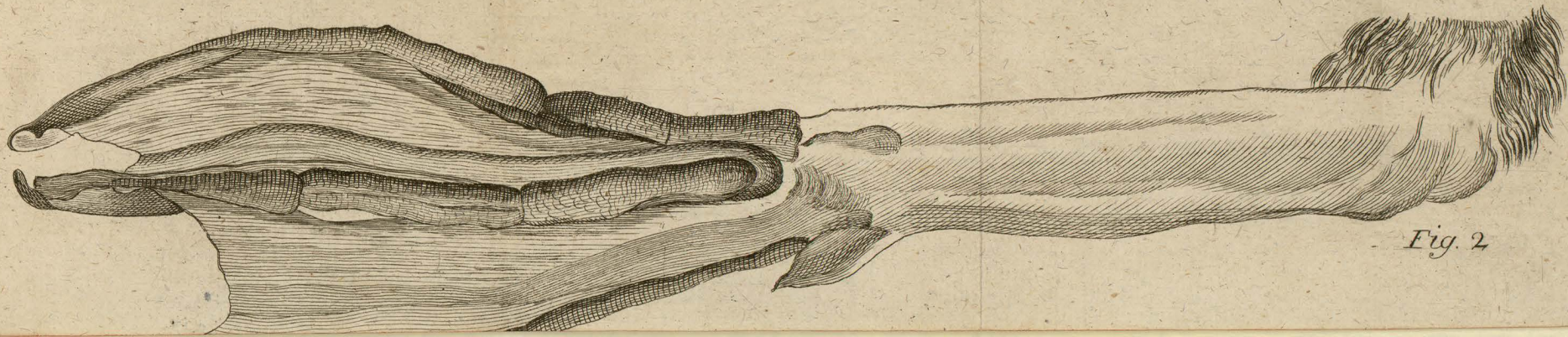
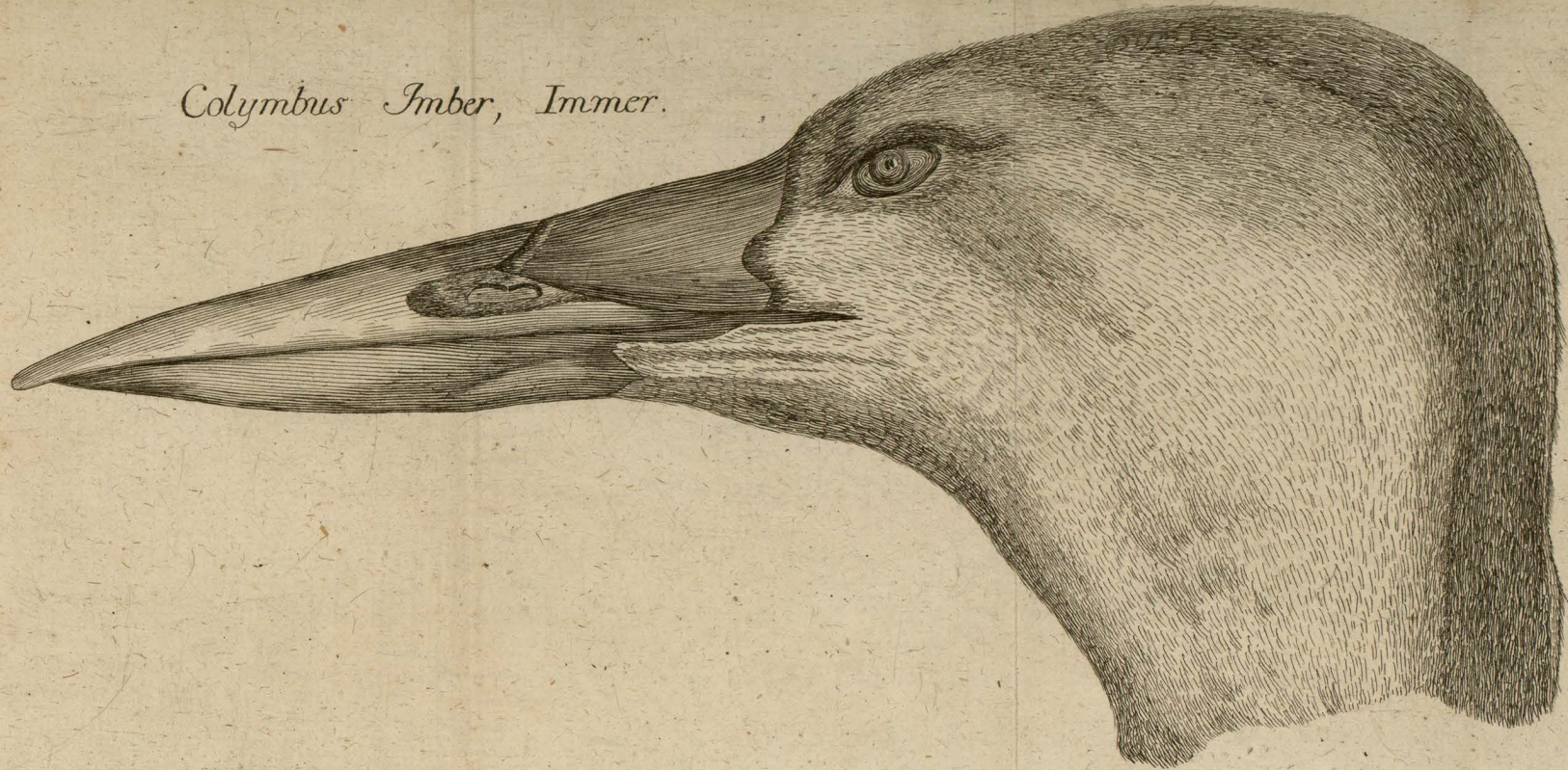

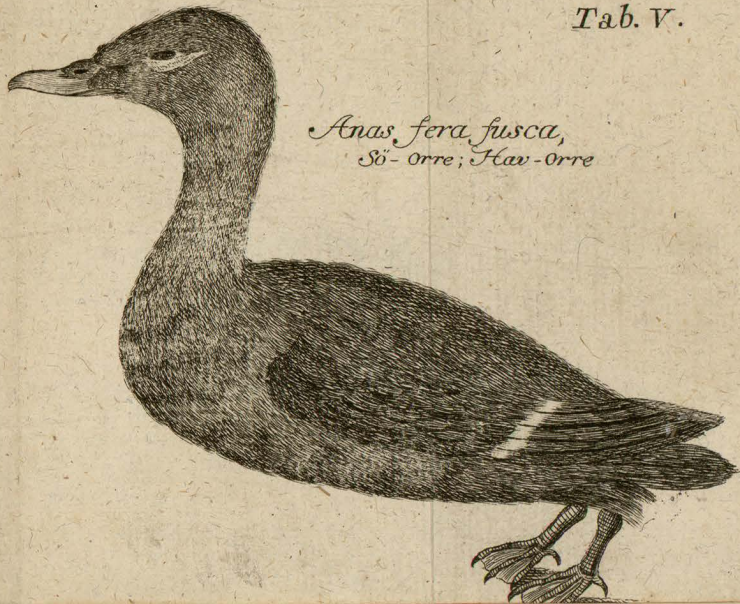
Fig. 2.

Columba Gronl. major .
Teyte.

Anas fera fusca,
Sö-Orre; Flav-Orre

Tab. VI.

Plautus columbanus f.
Columba Grönland. minor. Hys. Thomas.